

Näkövammaisten kirjastoa koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän asettaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut tänään työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus Näkövammaisten kirjastoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Työryhmän toimikausi on 1.11.2020–30.9.2021.

Tausta

Voimassa oleva laki Näkövammaisten kirjastosta (638/1996) tuli voimaan 23.8.1996. Sitä täydentää asetus Näkövammaisten kirjastosta (639/1996). Lain mukaan kirjaston tehtävänä on antaa näkövammaisille ja muille asiakasryhmille, jotka vamman tai sairauden vuoksi eivät voi käyttää tavallisia kirjastoaineistoja, mahdollisuus tiedonsaantiin, opiskeluun, kirjallisuuden ja taiteen harrastukseen ja virkistykseen. Lain mukaan kirjasto tuottaa ja lainaa pistekirjoja, äänikirjoja, elektronisia ja muuta erikoisvalmisteista kirjastoaineistoa, tuottaa oppi- ja kurssiaineistoa kaikille koulutusasteille, myy tuottamaansa aineistoa yksityisille, kirjastoille ja muille laitoksille, opastaa asiakkaitaan kirjaston käytössä ja tiedonhaussa sekä toimii alansa asiantuntijalaitoksena.

Laki on toiminut suhteellisen hyvin, eikä siihen ole tehty sen voimassaoloaikana olennaisia muutoksia. Näkövammaisten kirjaston toimintaympäristön muutoksista erityisesti digitalisaatio, säädösympäristön muutokset ja väestörakenteet vaikuttavat kirjaston toimintaan nyt ja lähitulevaisuudessa.

Digitaalinen kehitys on muuttanut näkövammaisten kirjaston palveluja ja niiden saatavuutta. Muutos liittyy kaupallisten ääni- ja e-aineistojen tarjonnan kasvuun ja niiden saavutettavuuden kehittymiseen sekä digitaalisen julkaisemisen lisääntymiseen kustannusalalla ja oppimateriaalituotannossa. Digitalisoituvassa yhteiskunnassa on varmistettava tasa-arvon toteutuminen ja digitaalisen syrjäytymisen ehkäisy.

Näkövammaisten kirjaston säädösympäristössä tapahtuneet viimeaikaiset muutokset liittyvät mm. EU:n saavutettavuusdirektiiviin (EU) 2016/2102, EU:n lukemisestedirektiiviin (EU) 2017/156 ja EU:n esteettömyysdirektiiviin (EU) 2019/88. Saavutettavuusdirektiivin tarkoituksena on mm. edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta. Lukemisestedirektiivin tarkoituksena on helpottaa näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten mahdollisuuksia saada teoksia säätämällä oikeus ns. valtuutetuille yhteisöille valmistaa saavutettavia teoskappaleita. EU:n esteettömyysdirektiivin, jota ei ole vielä toimeenpantu kansallisesti Suomessa, tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toimintaa ehkäisemällä ja poistamalla esteettömien tuotteiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden esteitä sekä lisätä esteettömien tuotteiden ja palveluiden saatavuutta. Näkövammaisten kirjaston toimintaan on vaikuttanut myös laki yleisistä kirjastoista (1492/2016), jossa on säädetty yleisten kirjastojen ja Näkövammaisten kirjaston yhteistyöstä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo@minedu.fi

Näkövammaisten kirjaston asiakasmäärän kasvu on ollut viime vuosina huomattava, mikä on ollut seurausta mittavasta yhteistyöstä yleisten kirjastojen, korkeakoulukirjastojen ja koulujen kanssa. Nykyisessä laissa ei ole säännöksiä edellä mainitusta yhteistyöstä.

Asiakasmäärien lisääntymisen ohella väestörakenteen muutokset näkyvät Näkövammaisten kirjaston asiakaskunnassa. Väestö ikääntyy ja maahanmuuton myötä lukemisesteisten maahanmuuttajien määrä kasvaa ja Näkövammaisten kirjaston asiakaskunta muuttuu nykyistä heterogeenisemmäksi.

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi lain uudistamiseksi.

Tavoitteena on uudistaa Näkövammaisten kirjastoa koskevaa lainsäädäntöä siten, että se ottaa huomioon yhteiskunnassa ja kirjaston toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Näkövammaisten kirjastoa koskevan lain uudistamisella edistetään ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa ja sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista.

Valmisteltavassa ehdotuksessa hallituksen esitykseksi tulee ottaa huomioon toimintakentän muut toimijat ja niiden keskinäinen työnjako. Työryhmän tulee valmistelussaan ottaa lisäksi huomioon näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten palvelujen suhde muihin kirjallisuuteen, tiedonsaantiin, oppimiseen ja kulttuuriin liittyviin yhteiskunnan palveluihin.

Työryhmä voi työnsä aikana teettää työnsä kannalta tarpeellisia selvityksiä sekä kuulla eri sidosryhmien edustajia, asiantuntijoita ja muita tahoja. Työryhmä työskentelee avoimen hallinnon periaatteiden mukaan hyödyntäen myös osallistamisen sähköisiä mahdollisuuksia.

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja

Johtaja Minna Karvonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenet

Kulttuuriasianneuvos Leena Aaltonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallitussihteeri Elina Anttila, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusneuvos Mikko Hartikainen, Opetushallitus

Toiminnanjohtaja Matthias Jakobsson, Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf

Kirjastotoimenjohtaja Ari Koistinen, Yleisten kirjastojen neuvosto

Puheenjohtaja Arto Kurvinen, Suomen sokeat ry

Järjestöpäällikkö Markku Möttönen, Näkövammaisten liitto

Ohjaava opettaja Tuija Piili-Jokinen, Valteri-koulu

Toiminnanjohtaja Sarianna Reinikainen, Erilaisten oppijoiden liitto ry

Kulttuuriasianneuvos Tapani Sainio, opetus- ja kulttuuriministeriö

Saavutettavuusasiantuntija Outi Salonlahti, Yhdenvertaisen kulttuurin puolesta ry

Johtaja Minna von Zansen, Näkövammaisten kirjasto

Sihteerit

Työryhmän sihteereinä toimivat työryhmän jäsenet hallitussihteeri Elina Anttila ja kulttuuriasianneuvos Tapani Sainio opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Työryhmän teknisenä sihteerinä toimii suunnittelija Tarja Ahlgren opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

Pysyvä asiantuntija

Työryhmän pysyvänä asiantuntijana toimii hallitusneuvos Anna Vuopala opetus- ja kulttuuriministeriöstä.

